

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

Гарнага Тетяна Сергіївна

УДК 336.774.3
(індекс)

**ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОДАЛЬШЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ
УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ АКТИВАМИ БАНКУ**

Спеціальність 072 – фінанси, банківська справа та страхування

**Автореферат
магістерської роботи на здобуття
освітнього ступеня «магістр»**

Краматорськ – 2018

Магістерською роботою є рукопис
Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник — кандидат економічних наук, доцент
(консультант)

Гетьманенко Юлія Олександрівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва.

Офіційний рецензент — кандидат економічних наук, доцент

Фоміченко Інна Петрівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри менеджменту.

Відповідальний за — кандидат економічних наук, доцент
науково-дослідну
роботу студентів на
кафедрі фінансів,
банківської справи та
підприємництва

Михайличенко Наталя Миколаївна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва.

Захист відбудеться 18 грудня 2018 року о 09:30 годині на засіданні державної
екзаменаційної комісії у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ,
бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 2319.

Автореферат магістерської роботи викладено на офіційному сайті Донбаській
державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Комерційні банки відіграють головну роль у системі фінансового посередництва і значно перевершують інших фінансових посередників за своїм економічним потенціалом. В Україні банківська система перебуває сьогодні на етапі глибокого реформування, що є важливою складовою розвитку і зміцнення ринкових засад функціонування економіки країни в цілому.

Забезпечення стабільного і сталого функціонування банку у довгостроковій перспективі є неможливим без створення ефективної системи банківського менеджменту, невід'ємною складовою якого є управління активами. Проблему успішного управління активами комерційного банку можливо вирішити тільки за допомогою впровадження комплексу заходів, спрямованих на удосконалення поточної структури активів, що ґрунтуються на використанні сучасного математичного інструментарію та новітніх комп'ютерних технологій.

На основі аналізу й узагальнення сучасних наукових уявлень про діяльність банку можна зробити висновок про те, що стратегія його розвитку повинна забезпечувати узгодження інтересів всіх зацікавлених сторін: власників, клієнтів, менеджерів і службовців. Внаслідок цього одержання максимального прибутку не є єдиним критерієм розвитку банку, а основною метою банківської діяльності варто визнати стійкий розвиток. Отже, проблема розвитку методології оцінки фінансової стійкості є актуальною.

Багатоаспектні проблеми управління активами комерційного банку досліджувались як у зарубіжній, так і вітчизняній літературі. Теоретичні, методологічні й методичні аспекти відображені в роботах провідних вітчизняних вчених у галузі банківської справи, теорії кредиту, банківського менеджменту, аналізу кредитного ризику та кредитного портфеля, теорії економічного ризику: І. А. Бланка, В. В. Вітлінського, Г. І. Великоіваненко, А. М. Герасимовича, В. М. Голуба, О. В. Дзюблюка, Г. Т. Карчевої, І. М. Лазепка, О. М. Левченко, А. М. Мороза, С. В. Мочерного, А. А. Пересади.

Очевидно, без чіткого і ретельного аналізу критеріїв та методичних основ оцінки фінансової стійкості неможливо дати інтегральну характеристику даного поняття. Основною умовою стабільного функціонування та подальшого розвитку банківської установи є зростання обсягу активів, яке досягається за рахунок виваженого розміщення залучених коштів, і поліпшення якості активів.

Основою збільшення активів банку є зростання його кредитного портфеля, яке позитивно впливає як на діяльність банку, так і на економіку країни в цілому. Кредитування банками є рушійною силою і для суб'єктів господарювання, як для тих, що тільки планують власну справу, так і для тих, які бажають удосконалити діяльність свою чи розширити.

Становлення ринкових відносин вимагає створення принципово нових напрямків розвитку банківської справи, суттєвої перебудови операцій та

структури активів і пасивів банків, зокрема активних операцій. У зв'язку з цим тема дипломної роботи є досить актуальною.

Метою дослідження є теоретичне узагальнення наявних підходів до управління активами комерційних банків в Україні. Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких наукових завдань, як аналіз сучасного стану та обґрунтування необхідності застосування нових підходів до управління активами комерційних банків в Україні, що ґрунтуються на використанні методології та сучасного інструментарію економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій.

Відповідно до поставленої мети визначено сукупність основних завдань, спрямованих на її досягнення:

- визначити економічний зміст активів комерційного банку, їх склад та структура;
- розкрити сутність управління активами комерційного банку;
- розкрити зміст та завдання аналізу активів комерційного банку;
- розглянути методику оцінки активних операцій комерційного банку;
- провести аналіз сучасного стану активів українських банків;
- провести аналіз структури та динаміки активів АТ КБ «Приватбанк»;
- провести аналіз якості активів АТ КБ «Приватбанк» та фінансових результатів його діяльності;
- провести аналіз кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»;
- запропонувати напрямки удосконалення механізму управління проблемними активами АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- визначити дієві механізми управління проблемними активами банків;
- впровадження системи прогнозування на основі екстраполяції активних операцій АТ КБ «Приватбанк»;
- сек'юритизація як інструмент управління проблемними активами банку.

Об'єктом дослідження є діяльність банківських установ та АТ КБ «ПриватБанк», яка пов'язана з формуванням та управлінням портфелем активів банку.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають між банками та іншими суб'єктами ринку з приводу розміщення активів банку та формування банківського портфеля активів.

Методологічною базою дипломного дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних прийомів і методів дослідження. Для аналізу сучасного стану банківського портфеля активів та дослідження процесу управління використовувалися методи аналізу і синтезу; індукції і дедукції; аналогії та екстраполяції; узагальнення; статистичні, табличні та графічні методи; економіко-математичні методи; метод експертних оцінок на основі фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк».

Наукова складова магістерської роботи полягає у: подальшому дослідженні:

- понятійно-категорійного апарату економічного змісту активів банку, а саме уточнення змісту поняття «активи комерційного банку», визначення

його значення та завдання;

- теоретичні основи сутності управління активами комерційного банку;

- теоретичні основи змісту та завдання аналізу активів банку;

- теоретичних основ інформаційного забезпечення оцінки активних операцій комерційного банку;

подальшому розгляді:

- підходів до аналізу структури та динаміки активів банку;

- підходів до аналізу якості активів банку та фінансових результатів його діяльності;

- підходів до аналізу кредитного портфелю банку.

подальшому розвитку і реалізації:

- існуючих напрямів удосконалення механізму управління проблемними активами банку;

- існуючих підходів покращення фінансового стану за допомогою впровадження системи прогнозування на основі екстраполяції активних операцій банку;

- застосування сек'юритизації як інструменту управління проблемними активами банку.

У першому розділі роботи досліджено теоретичні основи аналізу та управління активами комерційного банку; економічний зміст активів комерційного банку, їх склад та структура; сутність управління активами комерційного банку; зміст та завдання аналізу активів, методика оцінки активних операцій банку.

У другому розділі проведено аналіз активів банків України та АТ КБ «ПиватБанк» за 2014-2017 роки:

У третьому розділі досліджено напрямки удосконалення механізму управління проблемними активами АТ КБ «ПриватБанк»: визначення дієвих механізмів управління проблемними активами банків, впровадження системи прогнозування на основі екстраполяції активних операцій АТ КБ «ПриватБанк»; сек'юритизація як інструмент управління проблемними активами банку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоноване впровадження системи прогнозування на основі екстраполяції активних операцій банку, яке викладено у третьому розділі магістерської роботи, доведено до рівня практичних рекомендацій щодо покращення фінансового стану банку і буде ураховано для впровадження АТ КБ «ПриватБанк».

Магістерська робота на тему «Дослідження та подальше вдосконалення механізму управління проблемними активами банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)» представлена в обсязі 135 сторінок, і складається з 14 таблиць, 22 формул та 33 рисунків. Список використаної літератури містить 30 джерела.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи аналізу та управління активами комерційного банку»** розглянуто сутність аналізу проблемних активів банку, його значення і завдання; визначено види, етапи та методи аналізу активів банку; розглянуто інформаційне забезпечення аналізу активів банку; наведено зміст та методологію здійснення аналізу активів банку.

Актив – частина, будь-який об'єкт бухгалтерського обліку, що відображається на балансі і визначає право контролю ним, що закріплено за банком. Актив документально відображає розміщення і використання залучених банком коштів, а саме активних операцій і охоплює за змістом поняття більш широке.

Банківські активи, або вкладення комерційного банку, класифікуються, виходячи зі ступеня їх ліквідності, тобто швидкості, з якою вони можуть бути трансформовані в готівку і залучені до неї кошти, придатні для негайного виконання банком своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами. З цього погляду всі активи комерційного банку можуть бути розділені на первинні резерви, вторинні резерви, кредити, надані банком, інвестиції в цінні папери, основні засоби банку і нематеріальні ресурси.

До первинних резервів належать активи, які в будь-який час можуть бути використані банком для видачі вкладів і здійснення поточних платежів.

Вторинні резерви – це група активів банку, які в достатньо короткий термін можуть бути трансформовані у первинні резерви і використані для виконання поточних платежів за зобов'язаннями банку.

Найбільшу частку в активах комерційного банку становлять, як правило, прибуткові активи – позики та довгострокові інвестиції в цінні папери. Ці дві групи активів відрізняються від резервів, описаних вище, значно нижчим ступенем ліквідності, проте для забезпечення рентабельної роботи керівництво банку прагне до збільшення частки цих груп в активах банку.

Процес управління активами і пасивами - це формування стратегії та проведення заходів, які призводять структуру банківського балансу у відповідність з його стратегічними цілями. Він пов'язаний з балансуванням багато в чому протилежних інтересів акціонерів банку та його клієнтів. У процесі управління ліквідністю банк повинен так розміщувати кошти в активи, щоб вони з одного боку, приносили відповідний дохід, з іншого боку - не збільшували б ризик банку втратити ці кошти, тобто завжди має підтримуватися об'єктивно необхідне рівновагу між прагненням до максимального доходу і мінімального ризику.

При використанні методу розподілу активів або методу конверсії коштів, враховується залежність ліквідних коштів і встановлюється певне співвідношення між відповідними видами активів і пасивів. При цьому береться до уваги, що кошти з кожного джерела з урахуванням їх оборотності вимагають різного забезпечення і відповідно норми обов'язкових резервів.

У діяльності комерційного банку важливим моментом є не тільки формування ресурсів, а й ефективне їх розміщення. Тому одним з основних напрямів аналізу банківської діяльності є аналіз його активних операцій. Він має сприяти підвищенню ефективності управління активами банку.

Для проведення такого аналізу баланс банку потрібно очистити від статей, які збільшують обороти банку, але не є реальними джерелами та вкладеннями коштів. При цьому загальні активи зменшуються на нараховані та прострочені доходи, витрати майбутніх періодів, розрахунки між філіями та іншими підвідомчими установами банку. З портфелів активів банку за МБК, ОВДП, цінних паперів, кредитного портфеля та дебіторської заборгованості формують нетто-портфелі за вирахуванням резервів, що сформовані до відповідних груп активів. Вартість основних засобів, нематеріальних активів та господарських матеріалів ураховується в чистих активах за мінусом зносу.

Порівняльний аналіз якості активів доцільно проводити за допомогою коефіцієнтів. Коефіцієнтний аналіз дає змогу оцінити в динаміці якість активів за такими критеріями, як дохідність, ризикованість, ліквідність, оборотність.

Головною метою аналізу активних операцій банку є виявлення напрямів розміщення ресурсів банку, які дають найбільший дохід.

Для цього ми розрахуємо основні показники такі, як:

- коефіцієнт доходності активів;
- частка основних засобів в активах;
- коефіцієнт використання потужностей банку;
- коефіцієнт забезпечення резервами кредитних вкладень.

На основі якісного розподілу активів і використання методу порівняння визначаються пропорції між рахунками балансу і виявляються тенденції, їх зміни та простежується, якою мірою ці зміни і відхилення вплинули на ліквідність і прибутковість операцій банку.

Управління активами банку та джерелами їх формування повинно відповідати певним вимогам, серед яких слід відзначити:

- облік відповідності державній економічній політиці і законодавству;
- дотримання регулюючих нормативів, встановлених НБУ, що стосуються обсягів здійснюваних операцій і інших аспектів діяльності банку;
- ефективність управління, забезпечення прибутковості і
- ліквідності банківської діяльності;
- об'єктивність і конкретність управління, побудова на достовірної інформації і обґрунтування висновків точними аналітичними розрахунками.

У другому розділі «Аналіз активів банків України та АТ КБ «ПриватБанк» проведено аналіз сучасного стану активів українських банків; аналіз структури та динаміки активів АТ КБ «ПриватБанк»; аналіз якості активів банку та фінансових результатів його діяльності; аналіз кредитного портфелю банку.

Оцінивши діяльність банківської системи України можна сказати, що на початку аналізованого періоду чисті активи становили 1 278,1 млрд. грн..

За підсумками 2014 року чисті активи банківської системи України збільшились на 3,03% (38 757 млн. грн.) та станом на 01.01.2015 р. складають 1 316,85 млрд. грн.. За підсумками 2016 року чисті активи банківської системи України збільшились несуттєво. Їх обсяг станом на 01.01.2017р. відповідав 1,256 млрд. грн. проти 1,254 млрд. грн. на початок року.

Варто зазначити, що незважаючи на ліквідацію ряду проблемних банківських установ, в 2014 році, та значний відтік клієнтських коштів, зростання активів відбувалось внаслідок стрімкої девальвації національної валюти, що також відобразилось на суттєвому збільшенні залишків валютних активів. Станом на 01 січня 2015 року частка валютних активів в сукупних активах складала 43,73 %, в той час як 01 січня 2014 року - 36,81%.

Розглянувши структуру активів АТ КБ «ПриватБанк». Загальна сума активів, які перебувають у розпорядженні досліджуваної банківської установи, більшу частину активів протягом 2014-2017 років становив кредитний портфель. В 2014 році сума кредитного портфелю - 139 663 млн. грн. (70,69% від всієї суми активів.), в 2015 році – 161 830 млн. грн. (70,66% від всієї суми активів.), в 2016 році – 195 339 млн. грн. (71,05% від всієї суми активів.). В 2015 році в порівнянні з 2014 роком сума кредитного портфелю збільшилась на 22 167 млн. грн. (що на 15,87 % більше), а в загальному обсязі активів показник навпаки знизився на 0,03%. В 2015 році в порівнянні з 2015 роком сума кредитного портфелю збільшилась на 33 509 млн. грн. (що на 20,71 % більше), а в загальному обсязі активів показник збільшився на 0,39%. Зростання частки готівкових коштів від 8,64% станом на 2015 рік до 13,02% станом на 2016 рік можна назвати негативною, так як ці кошти могли б бути вкладені у високодохідні активи, що могло б принести банку додаткові доходи. Зростання частки основних засобів та нематеріальних активів в структурі загальних активів протягом 2015-2016 рр. з 2,03% до 3,51% (з 4 004 млн. грн. до 8 168 млн. грн.) свідчить про інтенсивне проникнення банку на ринок банківських послуг, інвестиції в технологічну складову банківської діяльності та подальшу активну розбудову власної регіональної мережі.

Проаналізуємо також фінансовий стан банку по таким показникам як доходи, видатки та прибуток банку. З метою виявлення резервів росту прибутковості банку, як джерела формування банківського капіталу, здійснюється комплексний аналіз його доходів та видатків.

За даними звіту про фінансові результати проведемо аналіз доходів, видатків та прибутковості АТ КБ «ПриватБанк».

У 2014-2015 роках спостерігається доволі негативні зрушення. В цілому чистий прибуток знизився у продовж цих років на 1 032 млн. грн.. При цьому зростання зниження на 1 060 млн. грн. у 2014 році та збільшився на 28 млн. грн. у 2015 році.

Ці зрушення відбулися за рахунок зниження: чистого процентного доходу на 1 457 млн. грн. у 2014 році, 5 292 млн. грн. у 2015 році; чистого процентного доходу після вирахування резерву на знецінення кредитів та авансів клієнтам на 2 255 млн. грн. у 2014 році, 6 670 млн. грн. у 2015 році;

прибутку до оподаткування 1 342 млн. грн. у 2014 році; інших сукупних доходів на 391 млн. грн. у 2015 році.

Якщо розглядати структурний розподіл кредитування за галузями то можна побачити, що значна частина кредитів припадає на кредити видані фізичним особам. В 2014 році ця сума склала 30 385 млн. грн. (або 16,55% від всієї суми кредитів), в 2015 році 32 788 млн. грн. (або 14,63% від всієї суми кредитів), в 2016 році ця сума склала 31 706 млн. грн. (або 13,91% від всієї суми кредитів), в 2017 році ця сума склала 43 856 млн. грн. (або 18,49% від всієї суми кредитів). Ми можемо побачити з 2014 по 2016 спад від 16,55% до 13,9% та збільшення в 2017 році на 12 150 млн. грн., що на 4,58% від всієї суми кредитів.

Аналіз структури кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за період 2014 – 2017рр. показав, що найбільша частка кредитів відноситься на кредити юридичним особам, а саме в 2014 р. це 82,19% всіх кредитів, в 2015р. це 84,22%, за рік даний показник збільшився на 2,03%, в 2016р. це 78,28%, за рік даний показник зменшився на 5,94%, що стосовно 2017р. то даний показник склав 79,71%, він збільшився на 1,43%.

Досить значна частина всіх кредитів відноситься на кредити фізичним особам – кредитні картки в 2014р. відноситься 12,04% всіх кредитів, в 2015р. – 9,33% всіх кредитів, за рік даний показник зменшився на 2,71%, в 2016р. – 8,72% всіх кредитів, за рік даний показник зменшився на 0,61%, а в 2017р. відбувається збільшення до 12,8%, що на 4,08% більше ніж в минулому періоді.

Також суттєву частку кредитного портфелю займає кредити фізичним особам – іпотечні кредити в 2014р. 3,37% усіх кредитів, в 2015р. 4,18%, відбулося збільшення на 0,81%, в 2016р. – 3,97% всіх кредитів, за рік даний показник зменшився на 0,21%, в 2016р. – 3,97%, зменшення на 0,21%, в 2017р. – 3,85%, зменшення на 0,12%.

Одним з ключових чинників коливання обсягу активів банківської системи в досліджуваному періоді виступала динаміка курсу національної валюти, поряд із виведенням частини комерційних банків з ринку, рухом клієнтських коштів та скороченням кредитних портфелів.

У третьому розділі **«Напрями удосконалення механізму управління проблемними активами АТ КБ «ПриватБанк»** запропоновані шляхи покращення механізму управління проблемними активами банку; впровадження системи прогнозування на основі екстраполяції активних операцій АТ КБ «ПриватБанк»; сек'юритизація, як інструмент управління проблемними активами банку.

В цілому за результатами оцінки стану банківської системи України було виявлено негативну тенденцію щодо зростання частки проблемної заборгованості за активами та наявності значної частки негативно класифікованих кредитів в портфелі банків, що пояснюється впливом низки факторів.

В Україні є доцільним використання зарубіжного досвіду стабілізації банківської системи в умовах фінансово-економічної кризи шляхом

створення саме «проблемного» банку. Його функціонування можливе на основі таких альтернатив:

- створення державного «проблемного» банку шляхом викупу проблемних активів за рахунок коштів державного бюджету із відшкодуванням банками витрат у довгостроковій перспективі;
- створення недержавного «проблемного» банку приватною компанією чи групою банків із викупом проблемних активів за рахунок коштів засновників;
- здійснення викупу за рахунок коштів державного бюджету не всіх проблемних активів, а лише окремих їх видів (наприклад, іпотечних);
- поєднання другого і третього варіантів – держава здійснює викуп лише іпотечних кредитів із створенням агентства реструктуризації іпотечних кредитів при Державній іпотечній установі.

Звільнення банків від проблемних кредитів є основним завданням менеджменту та необхідною умовою оздоровлення фінансово-кредитної системи держави, без чого неможливий його економічний розвиток. Поряд зі стандартними процедурами банків в роботі з проблемними активами, до яких відносять списання активів за рахунок власних резервів та продаж активів колекторським агентствам, виділяють альтернативні механізми позбавлення банків від поганих активів, а саме:

1. Передача проблемних активів (NPL) у фінансово стабільні банки з метою оздоровлення інших.
2. Передача NPL з балансів банків на баланс «поганого» банку - Bad Bank.
3. Продаж NPL компанії з управління проблемними активами, що має спеціальні права і повноваження щодо врегулювання боргів.
4. Сек'юритизація - заміщення NPL сек'юритизаційними цінними паперами з їх переведенням на баланс спеціалізованої компанії-емітента SPV (specialproposal- vehicle).

Щодо розрахованих обсягів окремих активних операцій аналізованого банку в прогностичному періоді відбудуться наступні зміни:

- розмір грошових коштів збільшаться в 2018 році до 4 683,5 млн.грн., в 2019 році до (25 443,5) млн. грн.;
- розмір коштів в інших банках збільшиться в 2018 році на 15 419 млн. грн., а в 2019 році зменшиться на 32 968 млн. грн.;
- обсяги кредитного портфелю банку збільшаться в 2018 році на (69 234) млн. грн., в 2019 році на (179 592,2) млн. грн.;
- проблемні кредити банку збільшаться в 2018 році на 105 725 млн. грн., в 2019 році на 75 844 млн. грн.;
- розмір інвестиційних цінних паперів збільшиться в 2018 році на 152 885,5 млн. грн., в 2019 році на 223 123 млн. грн.;
- розмір вбудованих похідних фінансових активів в 2018 році збільшиться на 33 615,25 млн. грн., в 2019 році на 32 455,2 млн. грн.;

- розмір основних фондів та нематеріальних активів банку ймовірно зменшиться в 2018 році на 54 753,75 млн. грн., в 2019 році на 67 434,6 млн. грн.

Не зважаючи на те, що загальний обсяг активів збільшується, слід відзначити, що в даному випадку це є негативним явищем. Це пов'язано з тим, що стрімке збільшення частки проблемної заборгованості в кредитному портфелі банк, зумовлює значні відрахування в резерви на покриття втрат за кредитними операціями. Високі показники резервів під активні операції свідчать про низьку якість активів банку та зменшують розмір потенційного прибутку.

Таким чином, запропонована методика екстраполяції на основі трендового аналізу дозволить спрогнозувати основні найважливіші для банку показники активних операцій з метою прийняття вірних та ефективних управлінських рішень та збільшення дохідності функціонування банківської установи.

Сек'юритизація як метод управління кредитним портфелем має великий інтерес насамперед саме для комерційних банків, в яких є значні портфелі однорідних кредитів і потребують адекватних засобів управління ними.

Слід відзначити, що при виплаті відсотків по облігаціям на рівні 12 % організатор пулу отримає прибуток у розмірі 124%, що становить 24,8% на рік. Такі показники є досить високими та перебивають показники банківської маржі від операцій з розміщення кредитних коштів. У разі реалізації пулу за участю SPV виникають додаткові витрати у розмірі банківської маржі при купівлі заборгованості.

Таким чином можна зробити висновок про те, що використання сек'юритизації при кредитуванні є досить ефективним у сучасних банківських умовах. Так загальний відсоток за розміщеними кредитами пулу дорівнює 18,42%, а сек'юритизація принесла дохід у розмірі 24,8% на рік, при зменшенні ризиків дефіциту коштів унаслідок виникнення заборгованості. Ефект у розмірі 5,5 % виникає під час погашення позичальниками частини сум кредиту, у той час, як банк продовжує виплачувати за облігаціями лише відсотки.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – удосконалення механізму управління проблемними активами банку, що виявляється у розробці відповідних пропозицій щодо поліпшення фінансового стану банку. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в наступному.

1. У роботі уточнено сутність поняття «активи банку», його значення і завдання. Таким чином, актив – частина, будь-який об'єкт бухгалтерського обліку, що відображається на балансі і визначає право контролю ним, що закріплено за банком. Актив документально відображає розміщення і використання залучених банком коштів, а саме активних операцій і охоплює за змістом поняття більш широке. Активні операції полягають у діяльності, пов'язаній із розміщенням і використанням власного капіталу, залучених і позичених коштів для одержання прибутку при раціональному розподілі ризиків за окремими видами операцій і підтриманні ліквідності. Банківські активи, або вкладення комерційного банку, класифікуються, виходячи зі ступеня їх ліквідності, тобто швидкості, з якою вони можуть бути трансформовані в готівку і залучені до неї кошти, придатні для негайного виконання банком своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами. З цього погляду всі активи комерційного банку можуть бути розділені на первинні резерви, вторинні резерви, кредити, надані банком, інвестиції в цінні папери, основні засоби банку і нематеріальні ресурси.

2. Процес управління активами і пасивами - це формування стратегії та проведення заходів, які призводять структуру банківського балансу у відповідність з його стратегічними цілями. Він пов'язаний з балансуванням багато в чому протилежних інтересів акціонерів банку та його клієнтів. У процесі управління ліквідністю банк повинен так розміщувати кошти в активи, щоб вони з одного боку, приносили відповідний дохід, з іншого боку - не збільшували б ризик банку втратити ці кошти, тобто завжди має підтримуватися об'єктивно необхідне рівновагу між прагненням до максимального доходу і мінімального ризику.

3. Управління ліквідністю банку включає в себе пошук джерел позикових коштів, вибір серед них найбільш надійних з найбільш тривалими термінами залучення і встановлення необхідного оптимального співвідношення між окремими видами пасивів і активів, що дозволяє банку завжди виконувати свої зобов'язання перед кредиторами. Тому процеси управління активами і пасивами взаємопов'язані, взаємозалежні і здійснюються одночасно. Основними видами залучених коштів, які повинні об'єктивно використовуватися банками як кредитні ресурси для мети подальшого надання позик підприємствам і організаціям, є строкові вклади і депозити.

4. Аналіз активів банку здійснюється в такій послідовності: вивчається динаміка зміни загальних активів, у тому числі окремих його статей (горизонтальний аналіз); аналізується структура активів банку за різними класифікаційними ознаками (вертикальний аналіз): з'ясовується структура активів за дохідністю, що характеризує ділову активність банку; аналізується структура активів банку за ліквідністю та за ризикованістю.

5. Якісний аналіз активів банку передбачає аналіз активів банку за ступенями ризику та розрахунок і оцінку окремих показників. Коефіцієнтний аналіз дає змогу оцінити стан ліквідності та платоспроможності банку, якість кредитного портфеля, надійність банку, стан розвитку ресурсної бази, прибутковість роботи банку. Для цього ми розрахуємо основні показники такі, як: коефіцієнт доходності активів; частка основних засобів в активах; коефіцієнт використання потужностей банку; коефіцієнт забезпечення резервами кредитних вкладень.

6. Варто зазначити, що незважаючи на ліквідацію ряду проблемних банківських установ, в 2014 році, та значний відтік клієнтських коштів, зростання активів відбувалось внаслідок стрімкої девальвації національної валюти, що також відобразилось на суттєвому збільшенні залишків валютних активів. Станом на 01 січня 2015 року частка валютних активів в сукупних активах складала 43,73 %, в той час як 01 січня 2014 року - 36,81%.

7. У 2014-2015 роках спостерігається доволі негативні зрушення. В цілому чистий прибуток знизився у продовж цих років на 1 032 млн. грн.. При цьому зростання зниження на 1 060 млн. грн. у 2014 році та збільшився на 28 млн. грн. у 2015 році. Ці зрушення відбулися за рахунок зниження: чистого процентного доходу на 1 457 млн. грн. у 2014 році, 5 292 млн. грн. у 2015 році; чистого процентного доходу після вирахування резерву на знецінення кредитів та авансів клієнтам на 2 255 млн. грн. у 2014 році, 6 670 млн. грн. у 2015 році; прибутку до оподаткування 1 342 млн. грн. у 2014 році; інших сукупних доходів на 391 млн. грн. у 2015 році.

8. Якщо розглядати структурний розподіл кредитування за галузями то можна побачити, що значна частина кредитів припадає на кредити видані фізичним особам. В 2014 році ця сума склала 30 385 млн. грн. (або 16,55% від всієї суми кредитів), в 2015 році 32 788 млн. грн. (або 14,63% від всієї суми кредитів), в 2016 році ця сума склала 31 706 млн. грн. (або 13,91% від всієї суми кредитів), в 2017 році ця сума склала 43 856 млн. грн. (або 18,49% від всієї суми кредитів). Ми можемо побачити з 2014 по 2016 спад від 16,55% до 13,9% та збільшення в 2017 році на 12 150 млн. грн., що на 4,58% від всієї суми кредитів

9. Аналіз структури кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за період 2014 – 2017рр. показав, що найбільша частка кредитів відноситься на кредити юридичним особам, а саме в 2014 р. це 82,19% всіх кредитів, в 2015р. це 84,22%, за рік даний показник збільшився на 2,03%, в 2016р. це 78,28%, за рік даний показник зменшився на 5,94%, що стосовно 2017р. то даний показник склав 79,71%, він збільшився на 1,43%.

10. Суттєву частку кредитного портфелю займає кредити фізичним особам – іпотечні кредити в 2014р. 3,37% усіх кредитів, в 2015р. 4,18%, відбулося збільшення на 0,81%, в 2016р. – 3,97% всіх кредитів, за рік даний показник зменшився на 0,21%, в 2016р. – 3,97%, зменшення на 0,21%, в 2017р. – 3,85%, зменшення на 0,12%.

11. В Україні є доцільним використання зарубіжного досвіду стабілізації банківської системи в умовах фінансово-економічної кризи шляхом створення саме «проблемного» банку. Його функціонування можливе на основі таких альтернатив: створення державного «проблемного» банку шляхом викупу проблемних активів за рахунок коштів державного бюджету із відшкодуванням банками витрат у довгостроковій перспективі; створення недержавного «проблемного» банку приватною компанією чи групою банків із викупом проблемних активів за рахунок коштів засновників; здійснення викупу за рахунок коштів державного бюджету не всіх проблемних активів, а лише окремих їх видів (наприклад, іпотечних); поєднання другого і третього варіантів – держава здійснює викуп лише іпотечних кредитів із створенням агентства реструктуризації іпотечних кредитів при Державній іпотечній установі.

12. Звільнення банків від проблемних кредитів є основним завданням менеджменту та необхідною умовою оздоровлення фінансово-кредитної системи держави, без чого неможливий його економічний розвиток. Поряд зі стандартними процедурами банків в роботі з проблемними активами, до яких відносять списання активів за рахунок власних резервів та продаж активів колекторським агентствам, виділяють альтернативні механізми позбавлення банків від поганих активів

13. Не зважаючи на те, що загальний обсяг активів збільшується, слід відзначити, що в даному випадку це є негативним явищем. Це пов'язано з тим, що стрімке збільшення частки проблемної заборгованості в кредитному портфелі банк, зумовлює значні відрахування в резерви на покриття втрат за кредитними операціями. Високі показники резервів під активні операції свідчать про низьку якість активів банку та зменшують розмір потенційного прибутку.

14. Сек'юритизація як метод управління кредитним портфелем має великий інтерес насамперед саме для комерційних банків, в яких є значні портфелі однорідних кредитів і потребують адекватних засобів управління ними.

Слід відзначити, що при виплаті відсотків по облігаціям на рівні 12 % організатор пулу отримає прибуток у розмірі 124%, що становить 24,8% на рік. Такі показники є досить високими та перебивають показники банківської маржі від операцій з розміщення кредитних коштів. У разі реалізації пулу за участю SPV виникають додаткові витрати у розмірі банківської маржі при купівлі заборгованості.

СПИСОК ОУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ*Матеріали доповідей на конференціях*

1. Гарнага Т.С .Проблема державного боргу в Україні та шляхи її вирішення / Н. М. Михайличенко, Т. С. Гарнага // Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції “Актуальні питання сталого розвитку національної економіки”, 26 листопада 2015 р., м. Київ. – К.: Київський університет ім. Бориса Грінченка, Інститут суспільства. – С. 9-12.
2. Гарнага Т.С .Направления использования современных информационных технологий в экономике / Н. М. Михайличенко, Т. С. Гарнага // Збірник тез XVI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів „Політ. Сучасні проблеми науки”, 6 – 8 квітня 2016 р. – Київ, 2016. – С. 109 – 112.
3. Гарнага Т.С .Статистичний аналіз діяльності страхування в Україні за період 2015-2016рр. / О. М. Крук, Т. С. Гарнага // Збірник всеукраїнської науково – практичної інтернет-конференції «Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації», 24 березня 2017р. - Кривий Ріг – 2017. – С. 207-210.
4. Гарнага Т.С .Державна стратегія регіонального розвитку економіки України / О. М. Крук, Т. С. Гарнага // Збірник матеріалів XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Соціально-економічні та правові аспекти трансформації суспільства» 17 травня 2017 р. – С. 18-19.
5. Гарнага Т.С .Оценка экономической, социальной и экологической результативности инновационного предпринимательства / Е. Н. Крук, Т. С. Гарнага // Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку» 29-30 березня 2017 р. – С. 232-234.
6. Гарнага Т.С .Особенности иностранных инвестиций в современных условиях в Украине / Ю. А. Гетьманенко, Т. С. Гарнага // IV Міжнародна науково-практична інтернет – конференція «Економіка і управління в умовах глобалізації» 25 травня 2017 р. – С.256-258.
7. Гарнага Т.С .Тенденції та перспективи розвитку банківської системи України в умовах невизначеності / Ю. М. Дьячкова, Т. С. Гарнага // Міжнародна науково-практична конференція «Фінанси: теорія і практика» 25 листопада 2017 р. – С. 79-81.
8. Гарнага Т.С .Податковий облік: проблеми та перспективи / Ю. О. Гетьманенко, Т. С. Гарнага // Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблемні бухгалтерського обліку і аудиту в сьогодні» 21 грудня 2017р. – С. 25-27.
9. Гарнага Т.С .Особенности проведения кредитной политики коммерческими банками Украины в современных условиях / Ю. М. Дьячкова, Т. С. Гарнага // Збірник матеріалів третьої Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «тридцять третє економіко-правові дискусії», 2018.

АНОТАЦІЯ

Гарнага Т. С. Дослідження та подальше вдосконалення механізму управління проблемними активами банку. – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2018.

Магістерську роботу присвячено вирішенню актуального наукового завдання - розробки напрямків удосконалення механізму управління проблемними активами банків.

Визначено теоретичні та методичні шляхи вдосконалення банківської системи.

Проведено аналіз активів банків України та АТ КБ «ПриватБанк».

Розроблено заходи щодо покращення механізму управління проблемними активами АТ КБ «ПриватБанк».

Ключові слова: *активи, проблемні активи, активні операції, банківська система, кредитний портфель банку.*

АННОТАЦИЯ

Гарнага Т. С. Исследование и дальнейшее совершенствование механизма управления проблемными активами банка. - На правах рукописи.

Магистерская работа для получения образовательно-квалификационного уровня «магистр» по специальности 072 - Финансы, банковское дело и страхование. - Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2018.

Магистерскую работу посвящено решению актуальной научной задачи - разработки направлений совершенствования механизма управления проблемными активами банков.

Определены теоретические и методические пути совершенствования банковской системы.

Проведен анализ активов банков Украины и АО КБ «ПриватБанк» .

Разработаны мероприятия по улучшению механизма управления проблемными активами АО КБ «ПриватБанк».

Ключевые слова: *активы, проблемные активы, активные операции, банковская система, кредитный портфель банка.*

SUMMARY

Garnaga T. S. Research and further improvement of the mechanism of management of problem assets of the bank. - On the rights of the manuscript.

Master's work on obtaining an educational qualification level "Master" in the specialty 072 - Finance, Banking and Insurance. - Donbas State Machine-Building Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2018.

The master's thesis is devoted to solving the actual scientific problem - development of directions for improving the mechanism of management of problem assets of banks.

The theoretical and methodical ways of improvement of the banking system are determined.

The analysis of assets of banks of Ukraine and JSC CB "PrivatBank" was conducted .

Measures have been developed to improve the problem management assets management system of CB "PrivatBank".

Key words: *assets, troubled assets, active operations, banking system, loan portfolio of the bank.*